

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра психіатрії, психотерапії, загальної і медичної психології,
наркології та сексології

Затверджено на методичній нараді кафедри
психіатрії, психотерапії, загальної і медичної психології,
наркології та сексології
Зав.кафедри д.мед.м., професор В.В.Чугунов

«   » _____ 2015 року

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

до практичного заняття по темі: «Психологія та патопсихологія емоцій»

ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ МЕДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

(спеціальність «Стоматологія»)

Запоріжжя - 2015 рік

Тема: «Психологія та патопсихологія емоцій»

I.Актуальність теми:

Емоції - це відображення мозком людини якої-небудь актуальної потреби чи імовірності можливості її задоволення. Суб'єктивно емоції виявляються в переживанні людиною його відносин до навколишнього та його внутрішнього стану. Афективні розлади найбільш поширені в сучасності, 340 мільйонів людей зараз хворіють на маніакальний або депресивний розлад, 15 процентів пацієнтів з депресією виконують суїцидальну спробу.

Воля це усвідомлена цілеспрямована психічна активність, пов'язана з подоланням перешкод. Вольові порушення та розлади потягів завжди супроводжують афективну патологію.

II.Навчальні цілі заняття:

А. Сформувані поняття про розлади емоцій та волі, симптоми та синдроми афективно - вольової патології, які захворювання супроводжуються цими розладами.

Б. Знати:

- 1) Визначення та класифікація емоцій;
- 2) Поняття гіпотимія, симптоми цієї групи;
- 3) Гіпертимія, маніакальний та депресивний синдроми;
- 4) Які бувають паратимії?;
- 5) Воля, класифікація розладів вольової сфери;
- 6) Характеристика вольових розладів;

В. Вміти:

- 1) Проводити клінічне обстеження хворих з метою виявлення симптомів порушень емоцій та волі;
- 2) Навчитись діагностувати найбільш вагомні розлади емоцій та волі;
- 3) Виявляти змоційно - волевні розлади за допомогою додаткових патопсихологічних методик;
- 4) Аналізувати основні синдроми, пов'язані з порушенням емоційно -

вольової сфери.

III. Цілі розвитку особистості:

Розвинути почуття відповідальності за своєчасність та правильність прийняття рішення по оцінці загального стану, наявності ускладнень. Сформувані деонтологічні уявлення щодо особливості відношення майбутнього фахівця до пацієнта з психічними розладами та його родини.

IV. Міждисциплінарна інтеграція.

Дисципліна	Знати	Вміти
Найменування попередніх дисциплін		
1. Кафедра нормальної фізіології людини.	Знання про морфо - функціональний взаємозв'язок емоцій та волі людини.	Визначити функцію лімбічної системи.
2. Кафедра патологічної фізіології	Знання про патоф і з і ологічні механ і зми	Пояснити взаємозв'язок соматичних та психічних

3.Кафедра суспільних дисциплін з курсу загальної психології	формування порушень емоцій й волі. Методи патопсихологічного дослідження емоційно - вольової сфери.	проявів при депресіях, апатії, абулії. Провести психо - експериментальні методики, щоб виявляти симптоми порушення емоцій та волі.
Наступні дисципліни		
1. Кафедра внутрішніх хвороб. 2. Курс нейрохірургії	Механізми впливу емоційних розладів на початок гіпертонічної хвороби та виразки шлунку. Механізми взаємозв'язку порушень емоцій та волі з можливим ураженням окремих ділянок мозку.	Виявити ознаки гіпертонічної хвороби, виразки шлунку. Виявити ознаки пухлин, атрофій та іншої патології різних ділянок головного мозку.
Внутрішньопредметна інтеграція		
1. Розлади мислення. 2. Розлади інтелекту	Клінічні ознаки кількісних та якісних порушень мислення, що супроводжують депресивний та маніакальний синдроми. Клінічні симптоми деменцій.	Враховувати розлади мислення в оцінці психічного стану хворого з ведучими емоційними та вольовими порушеннями Диференціювати початкові прояви деменцій з апатією та різновидами депресій.

v. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА

ЗАНЯТТЯ

Визначення вихідного рівня знань.

Визначення вихідного рівня знань проводиться шляхом вирішення студентами тестових завдань. Викладач перевіряє їх згідно з еталонами відповідей, обговорює результати.

Опитування за основними питаннями теми заняття.

Шляхом індивідуального опитування кожного студента за питаннями щодо теми заняття викладач має змогу визначити теоретичний рівень знань студентів. Відповіді обговорюються всіма студентами, доповнюються, поширюються під керівництвом викладача.

Самостійна робота студентів.

Студенти проводять опитування хворих за темою заняття, наділяючи увагу скаргам, анамнезу життя та захворювання, визначають основні симптоми та синдроми, які дозволяють припустити дане захворювання. Студенти визначають основні напрямки обстеження та лікування, пропонують окремі групи лікарських препаратів і дози. Під час самостійної роботи викладач коректує відповіді, обговорює різні варіанти психотерапії і фармакотерапії.

Аналіз і підсумок роботи студентів.

Підсумок заняття проводиться вирішенням підсумкового тестового контролю. Студентам пропонується вирішити тести формату КРОК-1,2. Викладач перевіряє правильність вирішення за еталонами відповідей. Проводиться аналіз роботи кожного студента на занятті.

Місце та час проведення заняття.

Заняття зі студентами проводиться на протязі запланованого часу. Заняття проводяться в учбовій кімнаті. Курація хворих відбувається в палатах відділень психіатричної лікарні.

Оснащення заняття.

1. Таблиці.
2. Схеми.
3. Набори завдань вихідного рівня.
4. Наборитестів підсумкового контролю.

План та організаційна структура заняття.

№ пп	Основні етапи заняття, їх функції та зміст	Навч. цілі в рівнях засвоєння	Методи контролю і навчання	Матеріали методичного забезпечення (контролю, наочності, інструктивності)
1. 2. >J.	Підготовчий етап Організаційні заходи Постановка навчальних цілей та мотивація Контроль вихідного рівня знань, навичок, умінь:	II II III	Фронтальне індивідуальне усне експрес - опитування Тестовий контроль II рівня Рішення типових задач II рівня	II.1 актуальність теми II.2 навчальні цілі Таблиці, малюнки, структурно-логічні схеми, лікарські препарати, слайди Питання для індивідуального опитування Тести та задачі II рівня
4.	Основний етап Формування професійних вмінь та навичок: 1. Оволодіння методикою проведення цілеспрямованої бесіди. 2. Сформувані вміння провести усебічне (доступного студенту рівня) обстеження статусу хворого, інтерпретувати їх дані.	III III III	Професійний тренінг на хворому. Рішення тестів та задач III рівня. Професійний тренінг у вирішенні нетипових клінічних ситуацій	Алгоритми (орієнтовані карти) для формування практичних навичок та вмінь. Хворі Історії хвороби, протоколи обстеження та лікування Тести та нетипові задачі III рівня Імітаційні ігри
5.	Заклучний етап Контроль та корекція рівня засвоєння професійних вмінь та навичок	III	Індивідуальний контроль навичок або їх результатів. Аналіз та оцінка	Результати клінічної роботи Задачі III рівня Тести III рівня
6.	Підведення підсумків заняття (теоретичного, практичного, організаційного)		результатів клінічної роботи Рішення нетипових задач III рівня. Тестовий контроль III рівня.	Орієнтована карта для самостійної роботи з літературою
7.	Домашнє завдання (основна і додаткова література по темі)			

Мінімальний перелік практичних навичок, якими повинен оволодіти студент протягом заняття.

1. Уміння виявити першорядні порушення емоцій (депресія, манія, дисфорія, апатія) та патологію волі у хворих під час курації.
2. Студенти самостійно працюють з хворими в палатах, використовуючи експериментально-психологічні методики.

3. Виявлену патологію студенти записують, описуючи психічний стан хворого.

Частина 2

I. Актуальність теми.

Свідомість визначають як вищу, специфічну людську форму відображення дійсності. Окрім такого філософського поняття свідомості є і медичні критерії, які дають змогу встановити порушення свідомості. Вони були введені німецьким вченим Ясперсом: 1) порушення алопсихічної та аутопсихічної орієнтації, 2) порушення процесу мислення, 3) фрагментація сприйняття, 4) мнестичні порушення на період розладу свідомості, 5) пароксизмальність такого розладу. В практичній роботі кожного лікаря будуть траплятися клінічні ситуації, коли у хворих треба встановити наявність кількісних чи якісних порушень свідомості.

1. Навчальні цілі заняття: вивчити основні властивості свідомості та різноманітні прояви її розладів.

2. Конкретні цілі:

1. Вивчити основні теоретичні положення про свідомість (а-11)
2. Зібрати та оцінити скарги і анамнез хворого, у якого були періоди порушення свідомості (а-111).
3. Оцінити симптоми, які указують на розлади кількісних та якісних розладів свідомості (а-11)
4. Оцінити дані параклінічних досліджень (а-11).
5. Провести диференційну діагностику різних порушень свідомості.
6. Призначення необхідну терапію при розладах свідомості.

3. Виховні цілі.

Розвинути почуття відповідальності за своєчасність та правильність постановки клінічного діагнозу, оцінити загальний стан, наявність

ускладнень та надання невідкладної допомоги хворим на епілепсію. Сформувати деонтологічне ставлення та розвинути чуйність щодо особливостей відношення майбутнього фахівця до пацієнта, хворого на епілепсію.

4. Міждисциплінарна інтеграція.

Дисципліни	Знати	Вміти
<p>I. Попередні ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>нормальна анатомія</p> <p>нормальна фізіологія</p> <p>патанатомія</p> <p>патфізіологія</p>	<p>Знати будову кори підкоркових центрів та судинної системи головного мозку</p> <p>Засвоїти функціональні можливості різних частин головного мозку в формуванні свідомості</p> <p>Знати можливі патоморфологічні зміни в судинній системі і мозковій тканині при порушеннях свідомості</p> <p>Засвоїти особливості діяльності головного мозку.</p>	<p>Вміти визначати можливе місце розташування патологічного осередку в ЦНС.</p> <p>Вміти визначати параметри нормального функціонування різних частин головного мозку за даними ЕЕГ.</p> <p>Вміти інтерпретувати типові патологоанатомічні зміни в мозковій тканині і судинах при розладах свідомості.</p> <p>Вміти визначити клінічні та лабораторні симптоми порушень мозкової діяльності при порушеннях свідомості за даними ЕЕГ.</p>
<p>II. Наступні дисципліни</p> <p>нейрохірургія</p> <p>2. Неврологія (дитяча неврологія)</p>	<p>Знати початкові ознаки і клінічні особливості перебігу пухлин, гематом, вроджених вад головного мозку.</p> <p>Знати клінічні ознаки порушення розвитку рухової системи та мовлення, в т.ч. у дітей раннього віку, відставання у розвитку.</p>	<p>Вміти виставити діагноз по клінічним ознакам патології свідомості.</p> <p>Вміти виставити попередній діагноз (в т.ч. - наслідкових хвороб) та призначити лікування.</p>
<p>III. Внутрішньо предметна інтеграція</p> <p>Органічні порушення головного мозку (ішемічні та геморагічні інсульти, субдуральні гематоми, менінгіти, пухлини, атрофічні процеси та т.п.).</p> <p>2. Діагностичні та терапевтичні заходи при порушеннях свідомості різної</p>	<p>Знати етіопатогенез та клінічні особливості перебігу атрофічних порушень, мозкових катастроф та інфекційних захворювань ГМ.</p> <p>Засвоїти основні діагностичні критерії та терапевтичні заходи при різних видах ураження головного мозку.</p>	<p>Вміти призначити план обстеження, визначити основні клінічні симптоми.</p> <p>Вміти призначити диференційоване лікування при різних типах розладів свідомості.</p>

етіології.

V. Зміст та структура теми заняття :

Студентами повинні бути засвоєні основні положення, терміни та визначення.

VI. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА

ЗАНЯТТЯ Визначення вихідного рівня знань.

Визначення вихідного рівня знань проводиться шляхом вирішення студентами тестових завдань. Викладач перевіряє їх згідно з еталонами відповідей, обговорює результати.

Опитування за основними питаннями теми заняття.

Шляхом індивідуального опитування кожного студента за питаннями щодо теми заняття викладач має змогу визначити теоретичний рівень знань студентів. Відповіді обговорюються всіма студентами, доповнюються, поширюються під керівництвом викладача.

Самостійна робота студентів.

Студенти проводять опитування хворих за темою заняття, наділяючи увагу скаргам, анамнезу життя та захворювання, визначають основні симптоми та синдроми, які дозволяють припустити дане захворювання. Студенти визначають основні напрямки обстеження та лікування, пропонують окремі групи лікарських препаратів і дози. Під час самостійної роботи викладач коректує відповіді, обговорює різні варіанти психотерапії і фармакотерапії.

Аналіз і підсумок роботи студентів.

Підсумок заняття проводиться вирішенням підсумкового тестового контролю. Студентам пропонується вирішити тести формату КРОК-1,2. Викладач перевіряє правильність вирішення за еталонами відповідей.

Проводиться аналіз роботи кожного студента на занятті.

Місце та час проведення заняття.

Заняття зі студентами проводиться на протязі запланованого часу. Заняття проводяться в учбовій кімнаті. Курація хворих відбувається в палатах відділень психіатричної лікарні.

Оснащення заняття.

1. Таблиці.
2. Схеми.
3. Набори завдань вихідного рівня.
4. Набори тестів підсумкового контролю.

План та організаційна структура заняття.

№ пп	Основні етапи заняття, їх функції та зміст	Навч. цілі в рівнях засвоєння	Методи контролю і навчання	Матеріали методичного забезпечення (контролю, наочності, інструктивності)
i	Підготовчий етап			
1.	Організаційні заходи	II	Фронтальне	П.1 актуальність теми
2.	Постановка навчальних цілей та мотивація	II	індивідуальне усне експрес - опитування	П.2 навчальні цілі Таблиці, малюнки, структурно-логічні схеми, лікарські
3.	Контроль вихідного рівня знань, навичок, умінь:	III	Тестовий контроль II рівня Рішення типових задач II рівня	препарати, слайди Питання для індивідуального опитування Тести та задачі II рівня
4.	Основний етап Формування професійних вмінь та навичок: 1.Оволодіння методикою проведення цілеспрямованої бесіди. 2.Сформувати вміння провести усебічне (доступного студенту рівня) обстеження статусу хворого, інтерпретувати їх дані.	III III III	Професійний тренінг на хворому. Рішення тестів та задач III рівня. Професійний тренінг у вирішенні нетипових клінічних ситуацій	Алгоритми (орієнтовані карти) для формування практичних навичок та вмінь. Хворі Історії хвороби, протоколи обстеження та лікування Тести та нетипові задачі III рівня Імітаційні ігри
г	Заключний етап			
5.	Контроль та корекція рівня засвоєння професійних вмінь та навичок Підведення підсумків заняття	III	Індивідуальний контроль навичок або їх результатів. Аналіз та оцінка результатів клінічної роботи	Результати клінічної роботи Задачі III рівня Тести III рівня Орієнтована карта для
6.	(теоретичного, практичного, організаційного)			
7.	Домашнє завдання (основна і додаткова література по темі)		Рішення нетипових задач III рівня. Тестовий контроль III рівня.	самостійної роботи з літературою

ЛІТЕРАТУРА

1. Психіатрія / За ред. О.К.Напрієнка.-К., 2003
2. Психіатрія (клініко- діагностичні алгоритми):! Іавчально- методичний посібник/ За ред. проф. Л.М.Юр'євої.-Д.:АРТ-ПРЕС,2002.-168с.
3. Менделевич В.Д. Психиатрическая пропедевтика:Практическоеруководство для врачей и студентов.-М.:ТОО «Техлит», 1997.-496с.
4. БурлачукЛ.Ф..Морозов С.М. Словарь-справочник по психодиагностике.- СПб.. 1999.-518с.
5. Клиническая психиатрия/ Под ред. Н.Е.Бачерикова.-К.:Здоров'я, 1989-512с.
6. Руководство по психиатрии /Под редА.В.Снежневского.-В 2-х томах.- М.:Медицина, 1983.
6. Руководство по психиатрии /Под ред. А.С.Тиганова,- В 2-х томах- М.: Медицина, 1999г.
7. Руководство по психиатрии /Под ред. Г.В.Морозова,- В 2-х томах. - М.:Медицина,1988г
8. Банщиков В.М., Невзорова Т.А. Психиатрия. - М., 1969.
9. Коркина М.В., Лакосина Н.Д., Личико А.Э. Психиатрия. - М., 1995. Руководство по психиатрии. Под ред. А.В.Снежневского. В 2-х Т.-М..1983
10. Попов Ю.В., Вид В.Д. Современная клиническая психиатрия - М.,1997.
11. Клиническая психиатрия. Под ред. проф. Н.Э.Бачерикова. - Киев, 1989.
12. ПСИХІАТРІЯ : Нормативне виробничо-практичне видання. – К. : МНІАЦ медичної статистики ; МВЦ «Медінформ», 2009. – 628 с. – ISBN 966-8318-09-9.
13. Психіатрія / під ред. В. М. Козідубової, В. М. Кузнєцова, В. А. Вербенко, Л. М. Юр'євої, О. О. Фільца, І.О. Бабюка. – Харків : Оберіг, 2013. – 1164 с. – ISBN 978-966-8689-18-5.
14. Чугунов В. В. Психотерапевтическийдиагноз. – 3-е изд., расширенное. – Харьков: Наука, 2014 / 2015. – 536с. – ISBN 978-966-526-140-7.